herpy

FIRBEN

Western Green Lizard

Lacerta bilineata

Lacerta bilineata er et stort, slankt og dagaktivt firben fra Vesteuropas varme, solrige skråninger og buskads, med grøn krop, sorte pletter og en hale, der udgør to tredjedele af længden. Arten bliver 25-40 cm, lever af insekter og andre smådyr og kræver sol, et stort terrarie eller et udendørs terrarie og en kold vinterhvile.

Familie: Lacertidae Udgivet 17. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**25-40 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**30-45 g**
Levetid	**5-10 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Klippeboende og jordboende**
Biotop	**Klippeterræn og tempereret skov og eng**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**150 × 60 × 75 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-30 °C**
Hotspot	**38-45 °C**
Temperatur, nat	**12-18 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**4-6 °C** 8-12 uger
Kost	**Insekter og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**5-23 æg**
Kuld pr. år	**1-3**
Inkubation	**45-80 dage** ved 28-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES eller i EU's bilag A-D og er ikke blandt de arter, private ikke må holde efter BEK nr. 1261 af 17.11.2015. Mange europæiske firben er fredet efter EU's habitatdirektiv, så dyr til terrarier skal være lovligt opdrættede. Køb kun opdrættede dyr, og få dokumentation for oprindelsen med.

Om arten

Lacerta bilineata er et af Europas største firben. Kroppen er slank, hovedet langt, og de voksne dyr er skinnende grønne. Halen udgør omkring to tredjedele af den samlede længde og kan som hos andre firben kastes ved fare. Den vokser ud igen, men med en bruskstang i stedet for nye hvirvler. Kroppen (snude til kloak) bliver op til ca. 13 cm. Voksne dyr bliver 25-40 cm lange, omkring 35 cm i Tyskland og 40 cm eller mere i Sydeuropa, og vejer 30-45 g.

Hannen er grøn med mange små sorte pletter, og hoved- og halssiderne er blålige til blågrønne og bliver kraftigere blå i parringstiden. Hunnen har færre og større pletter og ofte to eller fire lyse linjer langs ryggen. Hannen har desuden større hoved, kraftigere lårporer og bredere halerod. Nyklækkede unger er 8-9 cm lange, beigebrune med lyse længdestriber og vejer

omkring 1 g. Hos dem er hovedets underside allerede grøn, og det er det sikreste kendetegn over for *Lacerta viridis*, hvis unger har hvidlig til brun strube. Navnet *bilineata* ("tostribet") hentyder formentlig til de lyse rygstriber.

Arten blev længe regnet for en underart af *Lacerta viridis*. De voksne dyr kan ikke skelnes sikkert fra hinanden, men arterne er genetisk forskellige, æggene klækker hurtigere hos *L. bilineata*, og en del af hunnerne fra krydsninger er sterile. Dyr i handlen kan derfor være fejlbestemte: kender man ikke dyrets oprindelse, er artsnavnet usikkert.

Dyret er hurtigt, sky og vagtsomt og vænner sig kun langsomt til nærhed. Det er et dyr at se på og passe, ikke at håndtere. Voksne hanner er stærkt territoriale og må ikke bo sammen med en anden han.

Udbredelse og levested

Lacerta bilineata lever i Vest- og Sydeuropa: i Nordspanien, Andorra, Frankrig, Monaco, Sydschweiz, hele Italien med Sicilien, San Marino og mod øst til Slovenien og Kroatien, hvor den når øen Cres. I Tyskland lever den kun i små, isolerede bestande ved Mellemrhinen, den nedre Mosel, Nahe og Lahn samt ved Kaiserstuhl og Tuniberg; bestandene ved Kaiserstuhl regnes af nogle til *Lacerta viridis* på grund af deres arvemasse.

Bestandene på Jersey og Guernsey er muligvis indført. Fund i England og USA (Kansas) stammer fra udsatte dyr og er ikke med på kortet.

> **Oprindelig udbredelse:** Spanien, Andorra, Frankrig, Monaco, Schweiz, Italien, San Marino, Slovenien, Kroatien og Tyskland.

LEVESTED

Lacerta bilineata lever på åbne, varme og solrige steder med skjul i nærheden: sydvendte skråninger, skovbryn, tørmure, vinmarker med græs, overdrev, krat med brombær og slåen, bane- og vejskråninger og lysåbne frugtplantager. Ved nordgrænsen foretrækker den de lidt friskere og fugtigere dele af skråningerne frem for de allervarmeste og tørreste.

Om natten og i den kolde del af året trækker dyrene ned i jordhuller. I Tyskland varer vinterhvilen fra september til slutningen af februar eller midten af marts. Hannerne kommer frem først, hunnerne omkring fire uger senere og ungerne i maj. Parringstiden er april til juni, æggene lægges i maj-juni, og ungerne klækker fra slutningen af august. Om foråret og efteråret er dyrene aktive midt på dagen; i varme somre gemmer de sig i de hedeste middagstimer og er fremme sidst på formiddagen og først på eftermiddagen.

Vinteren er kold, og dyrene ligger helt inaktive i frostfrie jordhuller.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Lacerta bilineata er stor og aktiv, klatrer gerne og bruger hele rummet. Et par eller en han med to hunner skal have et indendørs terrarie på mindst 150 × 60 × 75 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Et terrarie på 90 × 40 × 40 cm er for lille til voksne dyr.

Den bedste løsning er et udendørs terrarie i fuld sol på mindst 2 × 1 m, vendt mod syd og med skrå bagvæg, så der opstår solvendte skråninger. Her får dyrene sollys, naturlig døgnrytme, kølige nætter og frisk luft. Dele af glasset eller låget skal kunne fjernes om sommeren, så solen når dyrene direkte. En høj, gennemsigtig væg giver læ for vinden og forlænger solen om aftenen. I Danmark kan dyrene stå ude fra maj til september. Helårs udendørshold kræver et frostfrit vinterkvarter dybt i drænet jord, men det er sikrere at tage dyrene ind til en vinterhvile, hvor temperaturen kan styres (se Temperatur). I et dansk klima kan man ikke regne med, at æggene klækker udendørs, så de skal i rugemaskine.

Indret med en blanding af tør og lidt fugtig bund: sand og grus i den tørre del og en 5 cm dyb jordbund i den fugtige del. Flade sten, rodstubbe, barkstykker og grene giver solpladser og skjul, og planter som lavendel, timian og vedbend giver dækning. Bagvæggen kan beklædes med bark, så dyrene kan klatre. Låget skal være tæt og af trådnet, for dyrene klatrer helt op til det. Lav gerne skjul i begge ender.

En hun, der skal lægge æg, skal have et sted med løs, let fugtig jord. En fordybning på ca. 10 cm fyldt med tørv, jord og sand og dækket af en flad sten er let at gennemsøge, når æggene skal tages ud. Har hun ikke et egnet sted, graver hun rundt i hele terrariet og kan blive æggebunden.

Hold kun én han i hvert terrarie. Højst to hunner kan bo sammen med ham, og terrariet skal have mange skjul, så en underlegen hun kan trække sig tilbage.

TEMPERATUR

Lacerta bilineata er solelsker. Solpladsen skal have en overfladetemperatur på 38-45 °C, målt med et infrarødt termometer, og luften i resten af terrariet ligger på 22-30 °C om dagen, så der er en tydelig gradient fra varm til kølig ende. Brug spotlamper rettet mod flade sten, og beskyt pærerne mod berøring.

Om natten må temperaturen falde til 12-18 °C. Det svarer til naturlig afkøling udendørs og til en kølig stue. Nattevarme er ikke nødvendig.

Vinterhvilen er nødvendig og en forudsætning for avl. I naturen ligger dyrene i dvale i fire til seks måneder. I fangenskab trappes lys og varme ned over et par uger fra september-oktober. Fodringen stopper, men dyrene holdes over 13 °C i mindst to uger efter sidste måltid, så tarmen er tom, før temperaturen sænkes til 4-6 °C i 8-12 uger. Et køleskab uden fryser eller en kold, frostfri kælder med to termometre er det sikreste. Dyrene ligger i en kasse med let fugtig, ikke våd, jord, sand og løv, så de kan grave sig ned. De skal være fedet godt op i sensommeren og efteråret og være raske og fri for mider og indvoldsorm (se Sundhed). Udendørs overvintrer dyrene i rør eller kamre, der går mindst 40 cm ned i drænet jord, og i hård frost dækkes området med 20 cm halm eller løv; i et dansk klima er den løsning usikker. Hvilen afsluttes ved at øge temperatur og lys igen. Se også temaet om vinterhvile.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal ligge på 40-60 %, med en lidt fugtigere og en tør del, så dyrene selv kan vælge. Terrariet skal have god ventilation, og bunden må ikke være konstant våd, for det giver hudproblemer og mider.

Dyrene drikker meget, især efter vinterhvilen og i varme perioder, og efter vinterhvilen drikker de ofte i dagevis, før de begynder at spise. Stil en lav vandskål op, og skift vandet hver dag. Sprøjt af og til vand over planter og sten, så dyrene kan slikke dråberne.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Lacerta bilineata er dagaktiv og soler sig flere timer hver dag, så den skal have kraftigt lys og UVB. Udendørs kommer UVB fra solen. Indendørs bruges et UVB-rør til Ferguson-zone 3 over solpladsen, så dyret får et UV-indeks på 3-5 ved ryggen; afstanden afgøres med en UV-måler. Glas stopper UVB, så røret skal sidde inde i terrariet eller over net.

Dagslængden følger årstiden: 9-12 timer med lysrør, og varmespotten tændes i 5-7 timer midt på dagen. Lyset skal tage af om efteråret og til om foråret, ellers kommer dyrene ikke i rytme med vinterhvilen. Skift UVB-rør efter producentens anvisning.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Lacerta bilineata lever af biller, græshopper, larver, fluer, natsommerfugle, edderkopper, regnorme, bænkebidere, snegle og andre smådyr, og store dyr tager også små firben. Nyfødte mus tages af og til, men er ikke nødvendige.

Giv en varieret kost: fårekyllinger, græshopper, melorme, kakerlakker, larver, fluer, regnorme og små snegle, i størrelser, dyret kan sluge hele. Foderdyrene skal selv være godt fodrede. Støv foderet med kalk og en gang imellem med et vitaminpræparat med D3, oftere hvis dyrene ikke får UVB. Knust sepiaskal på bunden giver ekstra kalk.

Unger fodres dagligt med små fårekyllinger og andre små insekter. Voksne fodres hver anden dag i den aktive sæson, så meget de æder på nogle minutter. Efter vinterhvilen spiser dyrene kun lidt de første uger. I sensommeren og efteråret fodres de rigeligt, så de har reserver til vinteren. Undgå overvægt resten af året.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Lacerta bilineata er hurtig, vagtsom og sky. Et nyt dyr er længe om at falde til og gemmer sig ved hver nærmelse indtil da. Fodring med pincet gør dyret trygt. Undgå at gribe fat i det, for halen kastes ved stress.

Hannerne er territoriale og kæmper voldsomt, så kun én han kan bo i et terrarie. Hunnerne kan være aggressive over for hinanden, især om foråret og når de bærer æg, og en drægtig hun kan forsvare æglægningsstedet så voldsomt, at de andre dyr må tages ud. Et par eller en han med to hunner i et stort terrarie med mange skjul er muligt; et par er det sikreste. Hannen følger hunnen tæt i parringstiden og kan bide hende, så kontrollér hunnen for sår.

Arten bør ikke dele terrarie med andre arter. Flyt dyrene så sjældent som muligt, for flytning stresser og mindsker chancen for avl.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har større hoved, kraftigere lårporer og bredere halerod end hunnen, og i parringstiden er hoved- og halssiderne tydeligt blå. Hunnen har færre og større pletter og ofte lyse rygstriber. Hos unger kan kønnet først ses efter nogle måneder, og fejl er almindelige.

I sydlige bestande kan hunnerne yngle fra omkring etårsalderen. Unger, der holdes varme gennem vinteren i stedet for at hvile, vokser hurtigere og bliver tidligere modne, men det forstyrrer dyrenes årsrytme og anbefales ikke. Brug kun raske, fuldt udvoksede hunner til avl.

PARRING

Parringen følger vinterhvilen. Efter hvilen er dyrene sløve og soler sig meget; hannen vågner først, hunnen nogle uger senere. Hannen skifter hud og får sin parringsdragt. Parringen begynder, når begge er aktive, typisk ca. en til tre uger efter, at hunnen er vågnet. Hannen nærmer sig hunnen, puffer til hendes flanker og bider sig fast i halen, mens hun slæber ham med. Derefter skifter han greb til flanken, og parringen sker.

Flere parringsperioder kan følge efter hinanden, ofte efter hvert kuld. Hold øje med dyrene de første dage, og skil dem, hvis hunnen får sår.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æggene 2-4 uger efter parringen. Kuldet er 5-23 æg, oftest 9-13; unge hunner lægger færrest. I naturen lægger hunnen ét kuld, i gode år to med 3-4 ugers mellemrum. I terrariet kan en hun lægge flere kuld i en sæson, også mere end tre.

Tre til fem dage før lægningen graver hunnen rundt i hele terrariet, og kort før lægningen graver hun målrettet på ét sted. Her skal der være løs, let fugtig jord, ellers lægger hun æggene i tørt sand, hvor de hurtigt tørrer ud. Æggene lægges som regel om natten og ligger ofte dybt. Tag dem ud, så snart de er lagt, for regn kan få dem til at rådne og varme kan tørre dem ud. Hunnen kan forsvare æglægningsstedet, så vær forsigtig.

INKUBATION

Æggene lægges i et fugtigt substrat, fx vermiculit eller fint sand, i en lukket kasse med lidt ventilation, så de ikke ligger i vand. Ved 28-30 °C klækker de efter 45-80 dage. Angivelserne svinger meget; ved lavere temperatur tager det længere tid. Sunde æg er faste og fyldte, ofte med en lyserød tone; æg med mange buler er ofte ubefrugtede.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er 8-9 cm og omkring 1 g ved klækning og begynder at jage efter to-tre dage. Giv små fårekyllinger, små melorme, bænkebidere, engplankton og fluelarver, støvet med kalk. Unger, der vænnes til fluelarver tidligt, æder dem også senere.

Hold ungerne i et lille, tørt og varmt terrarie med sand, flade sten, tørt græs og en vandskål. En spot på 25 W holder varmen, og dagslængden er 12 timer. Et tørt terrarie mindsker problemer med mider og flåter. Ungerne kan bide hinanden i halen, så mange skjul og gerne græstotter hjælper. Kønnet kan som regel ses efter nogle måneder.

Når ungerne er halvvoksne, kan de flyttes til et større terrarie eller udendørs. Små eller svage unger skal ikke i vinterhvile det første år, men holdes vågne og fodrede.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes for lidt varme, for lidt UVB, ensidigt foder eller for lidt plads. De typiske er:

- Knoglesygdom ved for lidt UVB og kalk. Giv UVB eller sol, og støv foderet.
- Mider og flåter, især ved fugtig bund og udendørs. Hold bunden tør, og se dyrene efter ved hver fodring.

- Indvoldsorm og andre snyltere. Nye dyr skal i karantæne, og en afføringsprøve hos dyrlægen før vinterhvilen er en god idé.
- Sår efter kampe eller parring. Skil dyrene ved sår.
- Tabt hale. Den vokser ud igen, men med en bruskstang i stedet for hvirvler.
- En dårlig vinterhvile: magre, syge eller for varmt overvintrede dyr kan dø. Er dyret sygt eller undervægtigt, skal det ikke i vinterhvile.
- Æglægningsbesvær, hvis der ikke er et egnet sted. Hunnen er urolig og graver; søg dyrlæge, hvis hun bliver svag.

Levealderen er ikke opgjort for *Lacerta bilineata*; *Lacerta viridis* bliver op til omkring 10 år i fangenskab.

Et sundt dyr har klare øjne, en fyldig halerod, glat hud og god appetit. Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret ikke spiser, taber sig, trækker vejret med åben mund eller er sløvt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.